

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію

Каленчук Валентини Олександрівни

«Соціально-психологічні чинники розвитку уявлень викладачів і студентів про організаційну культуру закладу вищої освіти»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія (05 Соціальні та поведінкові науки)

Сучасний світ зіткнувся зі зростаючими тенденціями та протиріччями, які породжують нові виклики, розв'язання яких, залежить від сталого розвитку системи освіти. Вища освіта та, зокрема, університети відіграють ключову роль у підвищенні інтелектуального потенціалу країни. Університети є невід'ємною частиною комплексної системи, що поєднує в собі функції освіти, культури, науки, нових технологій, співпраці з виробництвом та органами влади. Тому, для досягнення більшої ефективності управління закладом вищої освіти, що є важливим інтеграційним інструментом українських університетів в європейській освітній простір, необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні організаційної культури.

Дисертаційне дослідження Каленчук В. О. має чітку структуру, яка відповідає його завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів (теоретичного, констатувального, з елементами зіставлення, етапів дослідження), висновків, списку використаних джерел та додатків. Авторка дотрималась правильної пропорції між теоретичною та емпіричною частинами дослідження.

Науково-категорійний апарат характеризується коректним визначенням об'єкту, предмету, мети, завдань, теоретико-методологічного підґрунтя дослідження. Сформульовані завдання підпорядковані меті, засвідчують логічність та послідовність основних етапів дослідження, спрямовані на всебічне опрацювання проблеми та співвідносяться з усіма положеннями наукової новизни.

Вибір методів дослідження забезпечує досягнення мети і реалізацію поставлених завдань. Організаційно-методичні засади проведеного дослідження розкрито на достатньому фаховому рівні. Кількісний і якісний аналіз отриманих даних здійснено кваліфіковано та коректно.

За змістом завдань дисертаційне дослідження є теоретико-експериментальним. Авторкою здійснено ґрунтовну роботу, спрямовану на дослідження соціально-психологічних чинників розвитку уявлень викладачів та студентів про організаційну культуру закладу вищої освіти. Висновки теоретичної частини дослідження стали відправною точкою для реалізації емпіричного етапу.

Основа дослідження базується на комплексному теоретичному та методологічному підґрунті, що дозволило сформулювати стратегію розв'язання поставлених завдань. Перший етап дослідження включав аналіз проблеми теоретико-методологічного аналізування підходів до вивчення проблеми організаційної культури та визначено стан її розробки, використовуючи прагматичний та феноменологічний підходи. У дослідженні розглянуто, як організаційна культура впливає на продуктивність роботи організації шляхом усвідомлення спільних норм та цінностей, а також зазначено можливість цілеспрямованого формування цієї культури. Авторка проаналізувала типології організаційної культури, які були запропоновані в різних наукових парадигмах.

Безсумнівним авторським здобутком є запропонована структурно-функціональна модель розвитку уявлень викладачів та студентів про організаційну культуру закладу вищої освіти, та визначено соціально-психологічні чинники розвитку уявлень про організаційну культуру, які відображають два рівні її прояву – зовнішній та внутрішній, та представлено складовими: іміджева, ціннісно-нормативна та соціально-особистісна складові.

На основі результатів емпіричного дослідження було з'ясовано, що студенти та викладачі переважно сприймають тип організаційної культури

як закритий з високим рівнем формалізації взаємовідносин між усіма учасниками навчального процесу. Водночас, їхні оцінки бажаного стану організаційної культури свідчать про прагнення навчатися та працювати в університетському середовищі з відкритою організаційною культурою. Дослідження також підтвердило усвідомлення студентами та викладачами необхідності структурування, координування, регламентації та нормування спільної роботи вищого навчального закладу.

До безперечних переваг дисертації можна віднести:

Чітка структурованість, яка дозволила авторці розглянути предмет дослідження з різних підходів;

Різноманітний методичний інструментарій, спрямований на всебічне вивчення соціально-психологічних чинників розвитку уявлень викладачів та студентів про організаційну культуру закладу вищої освіти;

Здатність дисертантки до ретельного опрацювання і детальної інтерпретації емпіричного матеріалу, коректного тлумачення результатів;

Дослідженню притаманна виражена наукова новизна, що полягає в тому, що вперше теоретично та емпірично обґрунтовано продуктивність застосування культурологічного підходу у сфері освіти, зокрема, у закладах вищої освіти, для аналізування відносин основних суб'єктів освітнього процесу (викладачів та студентів). Уточнено визначення організаційної культури як багатоаспектного та багаторівневого явища, під впливом якого у співпрацівників формується організаційна ідентичність у відповідності до цілей, цінностей, місії організації, що сприяє засвоєнню норм, традицій, правил поведінки та взаємовідносин.

Результати дисертаційного дослідження мають безсумнівну практичну значущість. Вони можуть бути включені у лекційний матеріал та зміст семінарських занять під час викладання дисциплін.

У роботі чітко та лаконічно сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням дослідження. Представлено загальні

досягнення авторки роботи, та її внесок у вирішення зазначеної наукової проблеми.

Вірогідність отриманих у дослідженні результатів забезпечується валідністю та надійністю дослідницьких методів, коректністю кількісного та якісного аналізу експериментальних даних, достатнім обсягом вибірки (215 студентів та 46 викладачів закладу вищої освіти), а також результатами апробації та практичного впровадження результатів дослідження.

Рукопис має структуровану та логічну форму, а зміст повністю охоплює обрану тему та відповідає поставленим завданням. Робота відповідає вимогам до оформлення дисертації, з урахуванням обсягу, структури, ілюстративного матеріалу та інших формальних та змістових показників. У дисертації викладено основні положення, які були опубліковані у 17 наукових працях, з яких 1 розділ у колективній монографії, 1 стаття у виданні, яке належить до наукометричної бази Web of Science Core Collection, 4 статті у фахових виданнях України, що мали апробаційний характер.

Водночас дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча праця, містить певні дискусійні положення, що дає підстави для висунення таких зауважень:

1) Детальний опис результатів за кожною методикою може призводити до втрати чіткості в дослідженні. Чи є необхідність такого обсягу опису результатів діагностики, у відповідності до мети та завдань роботи? Можливо, варто скоротити опис емпіричних результатів за кожною методикою, зберігаючи при цьому необхідну інформативність?

2) Рекомендуємо провести уніфікацію таблиць, що містять інформацію про студентів та викладачів, за одними й тими ж методиками, що сприятиме візуальному зіставленню емпіричних даних.

3) Рекомендуємо технічно доопрацювати табл. 2.1 та зміст підпункту, що стосується “соціального статусу”.

4) У тексті дисертаційного дослідження мають місце орфографічні, лексико-граматичні та технічні помилки, які впливають на якісне сприйняття наукового стилю дисертації.

Дисертація відповідає спеціальності 053 Психологія та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України від 31.05.2019 № 759) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ № 44 від 12 січня 2022 року, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

За умов виправлення зазначених зауважень вважаємо за доцільне рекомендувати дисертацію Каленчук Валентини Олександрівни «Соціально-психологічні чинники розвитку уявлень викладачів і студентів про організаційну культуру закладу вищої освіти» до розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент
професор кафедри психології
Херсонського державного університету
доктор психологічних наук, професор

А. В. Коллі-Шамне

Підпис А.В. Коллі-Шамне підтверджую
Начальник відділу з питань
25.08.2023 Н.А. Кудас

